

nega duhovnega pastirja in znanega slovenskega pisatelja. Prvega sem želel pozdraviti, drugega pa bolje spoznati. Tudi Košano samo sem si želel ogledati in tako spoznati del Krasa, ki mi je bil doslej manj znan. Pot se je vila navzgor, srečali smo posamezne hiše, močno zidane iz kamenja, lepo ograjene, ter naposled dospeli — v Košano. — Lična vas, rekel sem si, ko smo drčali na vse zgodaj po veliki košanski „ulici“, in se celó nisem dal motiti, ko smo prišli do velike vaške luže — saj poznam lužo in vem, da je Kraševcu potrebna, kakor Gorenjcu studenec, četudi ni lepa. Pridemo mimo cerkve, in naposled obstoji voz pred starodavnim župniščem. Tu smo torej!

A kje so ljudje? Na posteljah. Ej, četudi imam rad Notranjce in Vipavce in Kraševce brez razločka, a jedne stvari ne ljubim: poznega poležavanja. Pridi na Kras ali na Pivko zjutraj zgodaj, vse tiho in mirno, kakor o polnoči; le psi te obljajajo od vseh strani. Seveda ni tako v vsakem kraju ali v vsaki hiši. To ljubeznivo navado so povzeli Notranjci od Lahov, pa bi jim jo lahko vrnili brez škode. Komur čast, čast: kar se ranega vstajanja tiče, je Gorenjec drugačen mož. Morda se premeni polagoma ta navada tudi po onih notranjskih krajih, kjer se še ni. Naši Rovtarji namreč in drugi gorjani ménim, da nikakor ne zaostajajo v pridnosti za drugimi Kranjci. (Dalje.)

Književnost.

Slovenska književnost.

Monsignore Fran Kosar, hišni prelat svetega Očeta, knež.-škof. konz. svetovalec, infulirani stolni dekan Lavantinski. Opisal prof. dr. Ivan Križanič, kanonik senior Lavantinski. V Mariboru 1894. Tiskala tiskarna sv. Cirila. — Založil pisatelj. 8°. Str. 120. Cena 50 kr. — To je prelepa knjižica, ki bo oveselila ne samo mnogoštevilne znance in častilce Kosarjeve, ampak tudi Slovence sploh. Kakor je nekdanj rajni Kosar mično in vspodbudno opisal Slomška, tako sedaj čislani naš pisatelj Kosarja. Ob kratkem rečemo lahko: Lep je ta spomenik, a Kosar ga je tudi vreden. V desetih poglavjih nam opisuje knjiga pokojnikovo življenje in delovanje, opisuje ga kot vzornega mašnika in čistega narodnjaka. — Opis je sicer mnogim že znan iz „Slov. Gospodarja“, kjer je polagoma izhajal, toda še ljubši jim bo sedaj v celotni knjižici z dobro Kosarjevo sliko. Delu želimo prav mnogo bralcev in lepim vzgledom mnogo posnemalec.

Polidor pl. Montagnana. Življenjepisna črtica. Spisal Matej Slekovec, župnik pri sv. Marku nižje Ptuja. Ponatis iz „Zgodovinskega Zbornika“. V Ljubljani. Založil pisatelj. — Tisek Katoliške Tiskarne. 1895. 8°. Str. 18. — Tu imamo spomina vredno sliko iz 16. stoletja naše domače zgodovine. Zaslužni gospod pisatelj je sestavil skrbno, na podlagi natančnih preiskav, življenjepis Polidorjev. Opozarjamo na knjižico prijatelje domače zgodovine.

Vurberg. Krajepisno zgodovinska črtica. Spisal Matej Slekovec, župnik sv. Marka nižje Ptuja. (Ponatis iz „Slov. Gospodarja“. S podobo Vurberga. V Mariboru 1895. V zalogi pisatelja. Tisk Tiskarne sv. Cirila v Mariboru. 8°. Str. 40. Cena (?) kr. — Zopet prelepo delce o domači naši zgodovini!

Hrvaška književnost.

Knjige „Matice Hrvatske“.

(Piše F.)

Poviest srednjega veka. Po najboljšim piscima izradio Franjo Valla. Treći dio. Od druge poslovine jedanaestoga veka do god. 1453. Prvi svezak. Sa kartom toga razdoblja. Zagreb. Naklada Matice Hrvatske 1894. Knjižarska cena glđ. 2.50.

V tem zvezku se začne tretji in zadnji del srednjega veka, od l. 1059.—1453., ki je pa v tej knjigi obdelan šele deloma. Obsega ta zvezek dvanajst poglavij in sicer je v prvih dveh zgodovina nemško-rimskega cesarstva od Henrika III. (1031—1056) do propada hohenstaufovske vladarske rodovine, 1250. Jako važna je ta doba in polna krvavih bojov. Najznamenitejša in najusodnejša je borba med cerkvijo in državo, v kateri se po pisatelju dadó razločevati trije čini. Prvi čin te velike drame je boj za investituro, ki se končuje z wormske koncordatom l. 1122. Ko sta se oba nasprotnika nekoliko oddahnila, vname se nov boj, kjer je šlo za slobodo Italije (Friderik Barbarossa). V tretjem delu sta se naposled upehala oba nasprotnika, dokler niso Hohenstaufovci popolnoma iznemogli in izginili z obzorja evropske zgodovine.

Tako pisatelj sam deli to borbo; vendar takoj v začetku, ko je šlo le za investituro, tako govori o Gregoriju VII., kakor da bi papežem bilo le do posvetnega gospostva nad vladarji. — Že lani, ko smo poročali o drugem zvezku tega dela, omenili smo v št. 10. „Dom in Svet“-a str. 319., da je pisatelj nekako označil svoje stališče, s katerega misli presojsati srednjeveške dogodke, s tem, da krivdo zvrtača na papeže, češ, oni so krivi teh